

Raadsvoorstel en -besluit

2021-0068394

Programma duurzaamheid

Aan de leden van de raad,

Het college van burgemeester en wethouders stelt u voor te besluiten:

1. In te stemmen met het bijgevoegde programma duurzaamheid.

De secretaris,

De burgemeester,

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van 29 juni 2021

De griffier,

De voorzitter,

Toelichting

Inleiding

Net als andere gemeenten heeft Zwijndrecht de opgave om te werken aan een goede leefomgeving, voor nu, en voor de volgende generaties. Alleen op deze manier kunnen we een toekomstbestendige gemeente vormen. In het Raadsprogramma 2018-2022 is vermeld dat duurzaamheid, klimaatadaptatie, de energietransitie en de omslag naar een circulaire economie essentieel zijn om ons voor te bereiden op de toekomst. Zwijndrecht moet een gemeente zijn waar iedereen fijn kan wonen, werken en verblijven. Het Raadsprogramma geeft aan dat het verduurzamen van Zwijndrecht een complexe opgave is, die door diverse beleidsterreinen heen gaat en waar de activiteiten op elkaar afgestemd moeten worden. Het programma duurzaamheid borgt de duurzaamheidsambities en geeft een integrale aanpak weer.

De drie landelijke duurzaamheidsambities zijn:

- Klimaatadaptief in 2050
- Energieneutraal in 2050
- Circulaire economie in 2050

In het programma duurzaamheid zijn de drie duurzaamheidsambities verder uitgewerkt en wordt de Zwijndrechtse aanpak voor de ambities weergegeven. We beschrijven de verplichtingen en de concrete activiteiten die we gaan uitvoeren om op weg te gaan naar het toekomstbeeld van 2050.

Voor het programma zijn de drie landelijke duurzaamheidsambities voor 2050 de stip op de horizon. Dit lijkt nog ver weg, maar de duurzaamheidsambities zijn ambitieus, groot en complex. Het is belangrijk om nu al stappen te nemen als we onze ambities willen behalen. In het programma ligt de focus op de komende twee jaar. We hebben te maken met een transitiedossier met veel ontwikkelingen. Het is daarom belangrijk om flexibel te kunnen zijn en mee te bewegen met de actualiteit.

Het programma heeft een dubbele werking voor de organisatie. Vanuit het raadsprogramma hebben we hoge ambities op het gebied van duurzaamheid. Daar werken we via verschillende lijnen aan; enerzijds via het programma met de concrete activiteiten en anderzijds doordat het programma uitgangspunten biedt die we kunnen gebruiken in de (IP) projecten, gebiedsontwikkelingen, grex-projecten, faciliterende projecten en bij het beoordelen van RIT-verzoeken. Op deze manier werken we stap voor stap toe naar de ambities voor 2050. We vragen u het bijgevoegde programma duurzaamheid vast te stellen.

Eerdere besluitvorming

Raadsprogramma 2018-2022

Energiestrategie Drechtsteden (16 januari 2018, 2018-14684)

Concept RES (7 juni, 2020)

Transitievisie Warmte 1.0 (raad 18 juni 2019, 2019-15435)

Energiestrategie (raad 16 januari 2018, 2018-14684)

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed (raad 21 december 2018, 2018-15236)

Groenvisie (raad 15 oktober 2019, 2019-15593).

Eerdere besluitvorming

Bestuursopdracht programma duurzaamheid - Adviesnota

Beoogd effect

Het programma duurzaamheid geeft zowel de stip op de horizon weer als de Zwijndrechtse aanpak om toe te werken naar de duurzaamheidsambities. Elke duurzaamheidsambitie heeft een uitvoeringsagenda voor de komende twee jaar. Op deze manier hebben we een duidelijk overzicht en weten we welke concrete stappen we de komende twee jaar gaan zetten om dichterbij het behalen van onze ambities te komen. Daarnaast vullen we het programma aan met twee ondersteunende thema's: communicatie en educatie. Beiden spelen een essentiële rol in de bewustwording rondom de duurzaamheidsambities richting onze inwoners, stakeholders en het bedrijfsleven.

Argumenten

1. We hebben een ambitie

De aarde warmt op en het klimaat verandert. Ook in Zwijndrecht krijgen we te maken met extremer weer: langdurige droogte, extreme regenval en hoge temperaturen. Daarnaast raken steeds meer grondstoffen op. Het is belangrijk dat we kiezen voor duurzame oplossingen. We streven in Zwijndrecht naar een gezonde leefomgeving. In het Raadsprogramma 2018-2022 is opgenomen dat duurzaamheid, klimaatadaptatie, de energietransitie en de omslag naar een circulaire economie essentieel zijn om ons voor te bereiden op de toekomst. Ook heeft de gemeente de taak om een bijdrage te leveren aan een duurzame toekomst. In het programma duurzaamheid geven we aan hoe we dat als Zwijndrecht gaan doen.

2. We maken een duidelijke keuze

We stellen nu de uitgangspunten en de concrete activiteiten vast voor het programma duurzaamheid. Hiermee geven we aan waar we de komende jaren op gaan inzetten en waar op niet. Deze uitgangspunten gebruiken we niet alleen voor de activiteiten in het programma duurzaamheid, maar zijn ook te gebruiken voor de woningbouwprojecten, IP projecten en adviezen.

3. We creëren een strategische aanpak

Vanuit de Rijksoverheid zijn er landelijke duurzaamheidsambities opgesteld. Zo moeten we in 2050 als gemeente klimaatbestendig, energieneutraal zijn en een circulaire economie hebben. Het is belangrijk dat we de ambities opdelen in behapbare stappen. Het programma geeft per ambitie aan hoe we daar de komende twee jaar in Zwijndrecht naartoe werken.

4. We kiezen voor integraliteit

Het programma duurzaamheid omvat drie ambities. Deze hebben onderling veel dwarsverbanden. Het is belangrijk om hierin ook de integraliteit op te zoeken. Daarnaast is er ook een groot aantal relaties tussen de duurzaamheidsambities en ander beleid. Het programma is een belangrijk middel voor verbinding tussen deze onderwerpen. We hebben het programma integraal met verschillende interne afdelingen opgesteld. Zo borgen we dat de verschillende ambities niet botsen, maar elkaar versterken.

5. Het programma biedt overzicht

Het programma duurzaamheid maakt inzichtelijk voor welke duurzaamheidsopgave we staan en hoe we hier als gemeente mee omgaan. Het programma geeft een overzicht van de aanpak en welke activiteiten we de komende twee jaar gaan uitvoeren om een bijdrage te leveren aan de landelijke duurzaamheidsambities. Op deze manier hebben we goed inzichtelijk wat er speelt op het duurzaamheidsgebied en kunnen we de verbinding opzoeken met de andere ontwikkelambities.

6. De opgave is niet nieuw

Afgelopen jaren zijn we al aan de slag gegaan met het thema energietransitie en klimaatadaptatie. De activiteiten die genoemd zijn in de uitvoeringsagenda's zijn niet allemaal nieuw. Veel doen we al en zetten we de komende twee jaar voort of zijn een uitbreiding van bestaande activiteiten.

7. Het perfecte mag het goede niet in de weg staan

Duurzaamheid is een transitiedossier waar nog niet alle oplossingen duidelijk zijn en de randvoorwaarden nog niet volledig op orde. Toch mag het perfecte het goede niet in de weg staan. Met het programma duurzaamheid kunnen we nu stappen zetten in de goede richting.

Kanttekeningen

1. Duurzaamheid is een transitiedossier

We hebben de duurzaamheidsambities voor 2050 helder. We hebben te maken met grote en complexe opgaven waar de oplossingen en de route om de ambities te behalen nog niet volledig zijn. De mogelijkheid om aan de oplossingen te werken is ook afhankelijk van de regelgeving, instrumentarium en financiering van het Rijk. Daarnaast leren we veel en zoeken we soms ook naar de rol van de gemeente. Het dossier vraagt om flexibiliteit en aanpassingsvermogen. Dit houdt in dat het programma een korte planperiode heeft en regelmatig wordt geactualiseerd om aan te kunnen passen aan de situatie.

2. We maken strategische keuzes

De duurzaamheidsambities waar we als gemeente voor staan zijn complex en groot. We kunnen als gemeente niet alles en we moeten keuzes maken waar we op in zetten. Op dit moment zijn nog niet alle randvoorwaarden op orde om maximaal aan de slag te gaan op de duurzaamheidsambities. We kunnen wel stappen zetten, maar onvoldoende om onze doelstellingen te bereiken. We maken daarom strategische keuzes.

Extern draagvlak

Binnen de gemeentelijke organisatie is er behoefte aan een afwegingskader voor de verschillende duurzaamheidsambities. Het programma duurzaamheid maakt de duurzaamheidsambities inzichtelijk en geeft weer hoe we als Zwijndrecht aan de slag gaan met de ambities. Daarnaast hebben verschillende collega's binnen de ambtelijke organisatie geholpen bij het opstellen van het programma duurzaamheid om ervoor te zorgen dat we een integrale aanpak opstellen, die een bijdrage levert aan het toekomstbestendig worden van Zwijndrecht. Door het programma duurzaamheid vast te stellen, laten we zien aan onze inwoners dat we het thema duurzaamheid belangrijk vinden. Dit zorgt voor meer draagvlak bij onze inwoners om zelf ook aan de slag te gaan met duurzaamheid. Tot slot, hebben we de input die is opgehaald tijdens de participatieronden van de Regionale energiestrategie (RES) en de Transitievisie Warmte (TVW) meegenomen in de uitwerking van het programma duurzaamheid.

Duurzaamheid

De gemeente heeft de opgave om te werken aan een goede leefomgeving, voor nu, en voor de volgende generaties. Om dit te bereiken zijn ambities geformuleerd om energieneutraal en klimaatadaptief te zijn in 2050 en een circulaire economie te hebben in 2050. Het programma duurzaamheid gaat in op de duurzaamheidsambities rondom de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Het programma duurzaamheid borgt de lokale uitvoering door de Zwijndrechtse aanpak op de duurzaamheidsambities weer te geven. Door middel van het programma duurzaamheid brengen we focus aan en zetten we concrete stappen richting het behalen van onze duurzaamheidsambities.

Aanpak/uitvoering/evaluatie

Het programma duurzaamheid geeft de Zwijndrechtse aanpak voor de komende twee jaar weer op de onderwerpen: klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie en de ondersteunende thema's communicatie en educatie. Voor deze onderwerpen hebben we uitvoeringsagenda's opgesteld voor de komende twee jaar. Hierin staat concreet aangegeven welke activiteiten we voortzetten en gaan oppakken. Na deze twee jaar zullen we het programma evalueren en de aanpak actualiseren.

Communicatie/publicatie/participatie

Het programma duurzaamheid heeft een bijbehorende communicatiestrategie. Deze geeft weer welke communicatiedoelen we hebben op het gebied van duurzaamheid. Daarnaast hebben we een website ontwikkeld www.zwijndrechtgaatduurzaam.nl. De website biedt handelingsperspectief hoe onze inwoners en bedrijven zelf aan de slag kunnen met de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Ook hebben we de nieuwsbrief "Zwijndrecht gaat duurzaam" ontwikkeld. Op deze manier houden we onze collega's, raadsleden, bedrijven en inwoners op de hoogte van actuele ontwikkelingen rondom duurzaamheid.

Personeel/organisatie/SCD

De uitvoering van het programma duurzaamheid zal voor een groot deel komen te liggen bij de collega's die zich nu ook al bezig houden met duurzaamheid. Daarnaast zal duurzaamheid steeds meer terugkomt in verschillende werkzaamheden, dit vraagt niet altijd om meer inzet, maar om een andere benadering. In sommige gevallen zien we dat er extra capaciteit nodig is. Om deze reden vragen we ook aanvullende financiering om extra capaciteit in te kunnen huren. We zien dat er extra capaciteit nodig is om het gemeentelijk vastgoed te verduurzamen. Ook is er 1 fte nodig voor communicatie in het programma duurzaamheid. Bewustwording is de eerste stap richting meer duurzame keuzes. Door middel van communicatie kunnen we de bewustwording vergroten. Daarnaast willen we graag een trainee aannemen om te ondersteunen in de uitvoering van dit programma. We zien dat het steeds moeilijker wordt om mensen te vinden die kennis en expertise hebben op het gebied van duurzaamheid. Door een trainee aan te nemen kunnen we zelf iemand opleiden.

Financiën

We vragen financiering om de activiteiten die benoemd staan in de uitvoeringsagenda's te kunnen uitvoeren. Niet alle activiteiten hoeven extra geld te kosten, waar mogelijk maken we al gebruik van de bestaande budgetten voor de lokale energieagenda en zijn we scherp op subsidieaanvragen en Rijksfinanciering. We vragen de gemeenteraad €464.000 voor de uitvoering in 2022 en € 629.000 voor de uitvoering in 2023 mee te nemen in de afweging bij de kadernota in 2021. In het programma is een compleet overzicht gegeven van de benodigde budgetten en middelen om het programma te kunnen uitvoeren.

Programma Duurzaamheid

Naar een toekomstbestendig Zwijndrecht

ZWIJNDRECHT
gaat duurzaam

KLIMAAT

GROEN

ENERGIE

CIRCULAIR

**We maken
Zwijndrecht
duurzaam**

Bestuurlijk voorwoord <Concept>

Een krachtig Zwijndrecht, klaar voor de toekomst. Een Zwijndrecht waar we trots op zijn. Waar het fijn wonen, werken en verblijven is én blijft. Waar we met elkaar kunnen blijven genieten van de natuur, de rust en de ruimte. Dat is wat we willen! En al dat moois willen we behouden, versterken en doorgeven aan toekomstige generaties. Een uitdaging die van iedereen inspanningen vraagt. Een duurzaamheidsopgave die we alleen samen kunnen realiseren.

Doorgaan op de oude weg is geen optie. Een duurzame relatie tussen mens en natuur vereist een vernieuwde kijk. Een nieuwe blik op het energieverbruik, op waar energie vandaan komt en op het inrichten en beheren van de openbare ruimte. Ook vraagt het om investeren in een circulaire economie, waarbinnen grondstoffen hun waarde behouden en afval drastisch wordt verminderd.

We kunnen niet wachten en moeten aan de slag. Stap voor stap. De kansen benutten die er liggen. Dit vraagt om een slimme integrale aanpak; het programma Duurzaamheid. Een programma waar de belangrijkste pijlers 'Energie, klimaat en circulaire economie' bij elkaar komen. Alle ambities, projecten en activiteiten in één programma. Zo kunnen we meer bereiken.

Kunnen we dit alleen? Nee, we zijn er allemaal van. De duurzaamheidsopgave is een gezamenlijke opgave. We bereiken de ambities alleen door samen te werken en bewustwording, kennis en draagvlak te creëren. Communicatie, participatie en educatie is voor de ontwikkeling en uitvoering van dit duurzaamheidsbeleid dan ook onontbeerlijk. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties gaan we aan de slag. Het programma heeft raakvlakken met alle sectoren.

'Meer groen en water in de directe leefomgeving en inspelen op hitte en droogte heeft een zeer positief effect op de gezondheid van inwoners.'

'Zwijndrecht moet voor de generaties van nu en morgen een aantrekkelijke gemeente zijn, waar je je hele leven fijn kunt wonen, werken en vertoeven.'

'Investeren in duurzame energie levert banen op. Ondernemers ondersteunen we bij de ontwikkeling van nieuwe technieken zoals elektrisch rijden.'

'We bouwen woningen die klaar zijn voor de toekomst; met een laag energieverbruik en duurzame materialen.'

We doen het dus samen. Iedereen op zijn of haar manier. Het kan groots, het kan klein. Doe wat je kan en wat bij je past!

Jacqueline van Dongen
Wethouder Leefomgeving, wonen
en klimaat.

1. Inleiding

Net als andere gemeenten heeft Zwijndrecht de opgave om te werken aan een goede leefomgeving, voor nu, en voor de volgende generaties. In het Raadsprogramma 2018-2022 is vermeld dat duurzaamheid, klimaatadaptatie, de energietransitie en de omslag naar een circulaire economie essentieel zijn om ons voor te bereiden op de toekomst. Zwijndrecht moet een gemeente zijn waar iedereen fijn kan wonen, werken en verblijven. Alleen op deze manier kunnen we een toekomstbestendige gemeente vormen. Het raadsprogramma geeft aan dat het verduurzamen van Zwijndrecht een complex opgave is, die door diverse beleidsterreinen heengaat en waar de activiteiten op elkaar afgestemd moeten worden. We borgen de ambities in het programma duurzaamheid. Op deze manier maken we een strategische afweging hoe we aan de slag gaan met de duurzaamheidsambities.

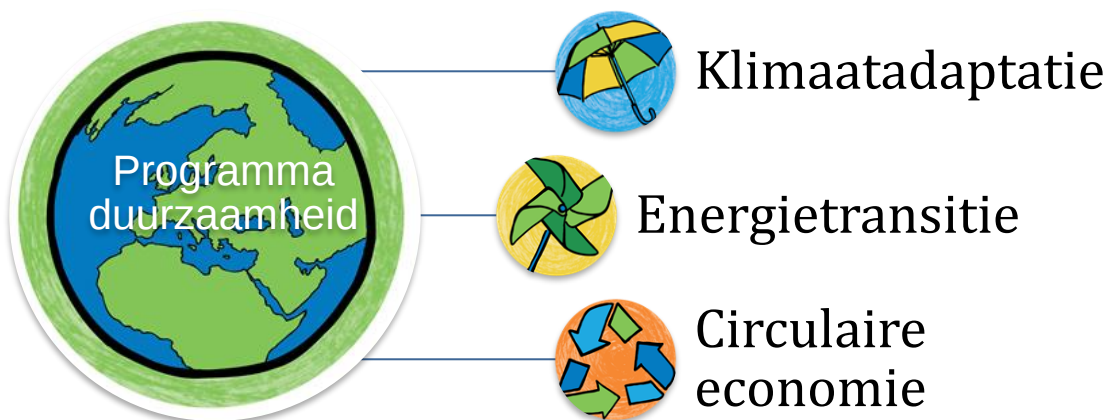
De drie landelijke duurzaamheidsambities die bijdragen aan een toekomstbestendige gemeente zijn:

1. Klimaatadaptatief in 2050: Het aanpassen van de leefomgeving aan het veranderde klimaat om de gevolgen te beperken.
2. Energieneutraal in 2050: het tegengaan van klimaatverandering door de CO2 uitstoot te verlagen.
3. Circulaire economie in 2050: De bijdrage van een circulaire economie waarin afval niet meer bestaat.

De landelijke duurzaamheidsambities focussen zich op het jaar 2050. In dat jaar moeten we onze ambities hebben bereikt. Dit lijkt nog ver weg, maar toch is het belangrijk dat we nu al aan de slag gaan om stapsgewijs deze grote ambities te gaan halen. In het programma duurzaamheid geven we de Zwijndrechtse aanpak weer en hebben we uitgewerkt hoe we de komende twee jaar concreet aan de slag gaan om dichterbij het behalen van onze duurzaamheidsambities te komen.

Samenhang tussen de drie ambities

De ambities hebben invloed op elkaar en kunnen niet los van elkaar worden gezien. Een circulaire economie kan een bijdrage leveren aan de doelstelling van de energietransitie om de CO2 uitstoot te reduceren. De aanleg van leidingen voor het warmtenet kunnen we benutten om de openbare ruimte klimaatbestendig in te richten. Vanwege de dwarsverbanden is gekozen voor één integraal programma.

Samenhang tussen duurzaamheid en de andere beleidsdomeinen

In de tweede plaats heeft het duurzaamheidsbeleid invloed op andere beleidsterreinen zoals wonen, economie, ruimtelijke ordening, mobiliteit en sociaal beleid. Ook die zijn immers gericht op het creëren van een toekomstbestendige gemeente. Dat leidt tot een groot aantal verbanden. Zo hangt het energieverbruik samen met energie-armoede (mensen die hun energierekening niet meer kunnen betalen) en draagt groen niet alleen bij aan het tegengaan van hittestress en de opvang van regenwater, maar nodigt het ook uit tot ontmoeten en bewegen. Een ander voorbeeld is onze woningbouwopgave. Om onze inwoners in de toekomst een dak boven het hoofd te kunnen bieden, zijn meer woningen nodig. De bijdrage vanuit duurzaamheid aan deze nieuwbouwopgave is het creëren van een prettige leefomgeving. De bijdrage vanuit de woningbouwopgave aan duurzaamheid is om eisen mee te nemen tijdens het bouwen, zodat de woningen bijdragen aan de duurzaamheidsambities.

Sustainable development goals (SDG's)

De sustainable development goals zijn 17 doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Ze vormen een globaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. De sustainable development goals zijn door alle lidstaten van de VN aangenomen. Om de sustainable development goals te halen is inzet van de gemeenten nodig. De sustainable development goals kunnen een meerwaarde zijn voor de gemeente en het nastreven van duurzame ontwikkelingen. Vanuit het programma duurzaamheid gaan we niet aan de slag met alle 17 sustainable developments goals, maar om het behapbaar te houden focussen we op de fysieke doelstellingen. We houden de sociale doelstellingen ook in de gaten en onderzoeken of er meekoppelkansen zijn.

Van wettelijke ambities naar realistische aanpak

In het programma duurzaamheid zijn de drie duurzaamheidsambities verder uitgewerkt en wordt de Zwijndrechtse aanpak beschreven. Hoe gaan we als Zwijndrecht aan de slag met duurzaamheid? Voor het programma is de stip op de horizon het behalen van de drie landelijke duurzaamheidsambities voor 2050. Dit lijkt nog ver weg, maar de duurzaamheidsambities zijn ambitieus, groot en complex. Het is belangrijk om nu al stappen te nemen als we onze ambities willen behalen. In het programma beschrijven we de activiteiten die we de komende twee jaar gaan doen om een stap dichterbij het toekomstbeeld van 2050 te komen. We hebben de activiteiten zo specifiek en realistisch als mogelijk geformuleerd. In het programma ligt de focus op de komende twee jaar. We hebben hiervoor gekozen omdat we te maken hebben met een transitiedossier waar ontwikkelingen zich op dit moment veel voor doen. Het is belangrijk om flexibel te kunnen zijn en mee te bewegen met de actualiteit. We kunnen nog niet alle uitdagingen en kansen voorspellen. We hebben daarom een innovatie & onderzoeksbudget in het programma opgenomen. Het Innovatie & onderzoeksbudget is bedoeld voor ontwikkelingen of activiteiten, die we op dit moment nog niet voorzien en waarmee wordt bijgedragen aan het

behalen van de duurzaamheidsambities. Daarnaast is het belangrijk om realistisch te blijven in hoeverre de landelijke ambities haalbaar zijn. Op dit moment krijgen we nog geen volledige Rijksfinanciering om aan de slag te gaan met de duurzaamheidsambities. Nog niet alle randvoorwaarden zijn op orde om maximaal aan de slag te gaan op de duurzaamheidsambities. We krijgen op dit moment nog niet voldoende middelen, waardoor we bewuste keuzes maken waar we de komende jaren op in zetten. We blijven in gesprek met de Rijksoverheid en zetten strategische stappen.

EEN BELANGRIJKE ROL VOOR GROEN & BIODIVERSITEIT

Bewoners van Zwijndrecht gaven in een onderzoek in 2017 al aan: "hoe meer groen, hoe beter". De gemeente sluit zich daar graag bij aan. In het groenbeleid 'groen leeft' is namelijk al aangegeven aan hoeveel doelstellingen groen een bijdrage levert. Groen is een belangrijk middel om een betere leefomgeving te creëren. Het draagt bij aan de gezondheid van de inwoners, helpt de gevolgen van klimaatverandering te verminderen en zorgt voor een fijne leefomgeving en versterkt de biodiversiteit.

Biodiversiteit gaat over alle plant- en diersoorten. Deze zijn van elkaar afhankelijk. Maar zodra er te veel soorten verdwijnen of juist één soort te veel overheerst, verdwijnt die natuurlijke balans wat zorgt voor negatieve gevolgen.

Groen en biodiversiteit zien we als middel om onze ambitie te bereiken. De groenvisie en de groenagenda zijn complementair aan het programma duurzaamheid. In dit programma zijn de thema's groen en biodiversiteit geen aparte pijler, maar vervlochten met het thema klimaat. Daarnaast zijn groen en biodiversiteit ondergebracht in de Groenvisie.

Leeswijzer

In de komende hoofdstukken worden achtereenvolgens de drie thema's (klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie) beschreven. Er staat vermeld wat de ambities zijn en wat de Zwijndrechtse aanpak is. We bereiken de ambities alleen door samen te werken en bewustwording, kennis en draagvlak te creëren bij inwoners, ondernemers en organisaties. Communicatie, participatie en educatie zijn dan ook van belang. In de hoofdstukken 5 en 6 nemen we u mee in de doelstellingen voor communicatie en educatie. Het laatste hoofdstuk geeft een overzicht van de benodigde financiële middelen.

2. Zwijndrecht Klimaatadaptief 2050

2.1 Inleiding

De aarde warmt op en het klimaat verandert. Ook in Nederland krijgen we te maken met extremer weer: langdurige droogte, extreme regenval en hoge temperaturen. Het is daarom belangrijk dat Nederland zich voorbereidt op de gevolgen van een veranderend klimaat. Deze gevolgen hebben we inmiddels in Zwijndrecht ondervonden. Meerdere keren hebben we te maken gehad met extreme regenval waardoor straten blank stonden en het water huizen instroomde. In 2020 hadden we ook al de warmste week ooit gemeten en de langste ononderbroken periode van temperaturen boven de 30 graden. De omgeving aanpassen en voorbereiden op de gevolgen van het veranderende klimaat heet klimaatadaptatie. Op het moment dat we niks doen en we krijgen te maken met een sterke klimaatverandering dan zal dit schade en financiële gevolgen met zich meebrengen. Door droogte zal bijvoorbeeld het grondwaterpeil zakken, waardoor bodemdaling optreedt.

In de pijler klimaatadaptatie speelt groen een belangrijke rol. In de groenvisie "Groen leeft" is aangegeven dat groen een bijdrage levert aan doelstellingen als identiteit, leefbaarheid en gezondheid. Groen is ook een belangrijk middel voor klimaatadaptatie. Groen helpt met het verminderen van de gevolgen door klimaatverandering en kan dienen als stimulans om de biodiversiteit weer te versterken. Door middel van de uitvoeringsagenda groen werken we aan het vergroenen van Zwijndrecht.

2.2 Ambitie

De Rijksoverheid heeft ambities geformuleerd om de gevolgen van klimaatverandering zo veel mogelijk te beperken. Eén van de belangrijkste ambities is om in 2021 klimaatadaptief te handelen, zodat in 2050 het stedelijk gebied in Nederland klimaatbestendig ingericht is en beheerd wordt. De invulling daarvan ligt bij de gemeenten. Het doel is om de leefbaarheid van de gebieden in Zwijndrecht te versterken vanwege de verwachte klimaatveranderingen en de gevolgen daarvan. De volgende klimaatthema's komen aan bod: wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen.

Als we de landelijke ambitie willen doorvertalen dan luidt deze als volgt:

- **Wateroverlast:** In 2050 is Zwijndrecht bestand tegen hevige regenbuien. Na regenval mag er slechts twee uur lang sprake zijn van water op straat. Daarnaast streven we ernaar dat in gebieden met niet onderheide woningen bij een bui van 30mm/h geen water afkomstig van de openbare ruimte in de panden mag treden en in de overige gebieden dit niet mag plaatsvinden bij een bui van 47mm/h. Deze bui komt nu eens in de 50 jaar voor. Dit houdt in dat we niet bestand zijn tegen extreem hevige buien, zoals een bui van 60mm/h die eens in de 100 jaar voorkomt.
- **Droogte:** In 2050 is Zwijndrecht zijn we zo veel mogelijk bestand tegen langdurige droogte
- **Hitte:** In 2050 Zwijndrecht bestand tegen hitte. In de hitte eilanden zijn hiervoor maatregelen getroffen.
- **Overstromingen:** Tot slot, is Zwijndrecht in 2050 bestand tegen overstromingen.

In Zwijndrecht focussen we ons voornamelijk op de eerste drie thema's. Het thema overstromingen is met name relevant voor het Veerplein en de omgeving. Het gebied Veerplein ligt buitendijks, hierdoor kunnen er overstromingen ontstaan. Met de geplande aanpassingen in dat gebied wordt dit opgelost. De veiligheid tijdens overstromingen is met name belegd bij de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. Het beheer en onderhoud van de dijken is in handen van het Waterschap. Met verschillende gebiedspartners (onder andere

Waterschap Hollandse Delta en Rijkswaterstaat) worden afspraken gemaakt hoe in welke situatie gehandeld moet worden. Het thema overstromingen is derhalve niet specifiek benoemd als onderdeel van dit programma.

2.3 Voorbereiding

In 2018 is het Deltaplan ruimtelijke adaptatie opgezet. Het Deltaplan is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om Nederland klimaatbestendig te maken. In 2019 hebben we stresstesten uitgevoerd in Zwijndrecht. Een stresstest identificeert de potentiële kwetsbaarheden voor de klimaatthema's in een gebied. Op basis van de uitkomsten zijn risicodialogen gevoerd met gebiedspartners. Nu kunnen we aan de hand van de stresstesten in de gebieden waar nodig maatregelen treffen om de gevolgen van klimaatverandering te beperken. Samen met de VNG hebben in 2020 gewerkt aan een strategie voor klimaatadaptatie. Deze strategie hebben we als basis gebruikt voor de uitwerking van dit hoofdstuk.

2.4 Uitgangspunten voor de Zwijndrechtse aanpak

In deze paragraaf beschrijven we de uitgangspunten voor de aanpak in Zwijndrecht. Onder ieder uitgangspunt is in cursief duidelijk gemaakt welke acties hiervoor ondernomen worden.

2.4.1. We hebben de kwetsbare gebieden in Zwijndrecht in beeld

We hebben in 2019 stresstesten uitgevoerd. De stresstest heeft mogelijke effecten van klimaatverandering in beeld gebracht. Op basis van de stresstesten hebben we uitgangspunten opgesteld. We weten wat wateroverlast, droogte en hitte voor de gemeente betekenen. We willen echter nog meer in beeld brengen, namelijk ook de overbodige verharding en de infiltratie mogelijkheden.

Inventarisatie overbodige verharding en infiltratie

Regenwater bergen in de bodem is een belangrijk middel om ernstige wateroverlast tegen te gaan en om in tijden van droogte water beschikbaar te hebben. Niet overal kan water goed geïnfiltreerd worden, omdat er veel bestrating is. We maken een inventarisatie van overbodige verharding. Op deze manier krijgen we een goed inzicht in de mogelijkheden om regenwater beter te kunnen infiltreren. Dit biedt de kans om effectief te vergroenen op plekken waar het nodig is.

2.4.2 Gemeentelijke investeringen in de buitenruimte worden klimaatadaptief en groen gedaan.

Bij ieder project in de openbare ruimte is nadrukkelijk aandacht voor klimaat en groen. Dit is het moment om toekomstige problemen door klimaatverandering aan te pakken. Door slim mee te liften met bestaande plannen kunnen klimaatadaptieve maatregelen worden meegenomen in lopende projecten en zo kostenefficiënt worden uitgevoerd. We proberen meerwaarde te creëren door meerdere doelstellingen in projecten te combineren. Geplande werkzaamheden zijn de aanleiding voor klimaatadaptieve maatregelen in een gebied. Om rekening te kunnen houden met de ambities op het gebied van klimaatadaptatie verhogen we het Investeringsprojectenbudget met tien procent (€800.000). Dit zorgt voor een verhoging van €28.000 van de kapitaallasten op de investeringsprojecten. Een deel van het extra benodigde geld zal ten laste komen te liggen van de rioolheffing. Daarnaast verankeren we de klimaatadaptatie ambities ook in ander beleid, zoals het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Op deze manier werken we toe naar een klimaatadaptief Zwijndrecht. Welke maatregelen we toepassen in de projecten kunnen wisselen en zullen per project onderzocht worden.

IP projecten wateroverlast

In de zomer 2020 heeft Zwijndrecht te maken gehad met extreme buien die veel overlast en ook schade hebben veroorzaakt. Via digitale modellering wordt de werking van de riolering en de stroming van het regenwater in beeld gebracht. Op basis daarvan kunnen maatregelen worden onderzocht die bijdragen aan het verminderen van overlast bij extreme regenval. Wanneer van deze maatregelen de uitvoeringskosten bekend zijn, worden deze voorgelegd aan de gemeenteraad.

Leidraad inrichting openbare ruimte

In 2021 wordt de Leidraad Inrichting van de Openbare Ruimte geactualiseerd (LIOR). De LIOR legt een standaard basisniveau vast voor de inrichting van de openbare ruimte, gebaseerd op vastgesteld beleid en geldende regelgeving. In de leidraad worden de duurzaamheidsambities vertaald in concrete inrichtingsoplossingen. Hierbij worden vooral functionele eisen voorgeschreven en is er ruimte voor de markt om met creatieve ideeën te komen. Deze leidraad draagt er aan bij dat de openbare ruimte de gewenste kwaliteit krijgt.

Maatregelenboek klimaatadaptief handelen

We ontwikkelen een maatregelenboek klimaatadaptief handelen dat als input dient voor ingrepen in de openbare ruimte en nieuwbouw ontwikkelingen. Hierin staan de maatregelen die de gevolgen van wateroverlast, hitte en droogte kunnen verkleinen. Niet alle maatregelen zullen altijd kunnen worden toegepast. Of een maatregel daadwerkelijk op een specifieke locaties toepasbaar is, is afhankelijk van het type wijk en de behoeften van inwoners.

Voor wateroverlast door regenval is al een maatregelenboek: de hemelwaterkansenkaart. Op de hemelwaterkansenkaart is per buurt te zien welke kansen er zijn om slim met regenwater om te gaan. Het gaat hierbij om bestaande buurten. In de hemelwaterkansenkaart is verder uitgewerkt welke maatregelen er op buurtniveau het meest geschikt zijn.

2.4.3. Groen en biodiversiteit zijn functioneel voor een klimaatadaptief Zwijndrecht

De ambitie om van Zwijndrecht een leefbare stad te maken met een goed leef-, woon-, en werkklimaat is in lijn met een klimaatbestendige stad. Groen kan overlast door klimaatverandering verzachten en soms voorkomen. Vergroenen draagt bij aan verkoeling en wateropvang door water langer vast te houden en te bergen in de grond. Het vergroenen biedt ook kansen om de kwaliteit van de leefomgeving te vergroten en het dient sociale doeleinden. De aanwezigheid van groen nodigt uit tot beweging en is goed voor de mentale gezondheid. Het is daarom belangrijk om groen toe te voegen en waar het kan overbodige verharding te verwijderen. Daarnaast is het belangrijk om de biodiversiteit weer te versterken. Door klimaatverandering en intensief ruimtegebruik is de biodiversiteit de

afgelopen jaren verslechterd. We hebben als gemeente een voorbeeld rol in het vergroenen van de leefomgeving en het versterken van de biodiversiteit om zo ook anderen te stimuleren. Veel activiteiten op het gebied van groen zijn opgenomen in de uitvoeringsagenda behorend bij het groenbeleid. In dit programma voegen we twee activiteiten toe.

Natuurkansenkaart

We willen de natuurwaarden in Zwijndrecht samenvatten in een natuurkansenkaart. Met als doel de natuurkansen te signaleren, te concretiseren en op een praktische manier uitwerking te geven. Het primaire doel is biodiversiteit te vergroten en beschermde soorten in het kader van de Wet Natuurbescherming.

Hitteplan & afstemming GGD

De klimaatveranderingen hebben ook effect op de gezondheid van de inwoners van Zwijndrecht. Kinderen, ouderen en zieken zijn gevoelig voor hittestress. Hierdoor ontstaan risico's op gezondheidsklachten en een hogere kans op overlijden. Kwetsbare locaties zijn basisscholen, kinderopvang, ziekenhuizen en verpleeghuizen. We stellen daarom een hitteplan op. Hierin staat waar inwoners op moeten letten bij extreme hitte. Daarnaast krijgen we door de verandering van het klimaat te maken met langere en intensievere pollenseizoenen, de opkomst van andere invasieve dier- en insectensoorten, waardoor allergieën en ziekten toenemen. Het is belangrijk dat we aandacht hebben voor de link tussen klimaatadaptatie en gezondheid bij nieuwbouw, maar zeker ook bij herinrichtingen. Er worden andere eisen aan het groen gesteld. Het moet bestand zijn tegen veel regen, maar ook tegen droogte en hitte. Het is belangrijk om hierover in gesprek te gaan met de GGD.

2.4.4 Gemeentelijke investeringen in het eigen vastgoed worden klimaatadaptief gedaan

Naast dat we inwoners, bedrijven, en maatschappelijke organisaties stimuleren om maatregelen te nemen om hun vastgoed klimaatbestendig te maken, heeft de gemeente zelf ook vastgoed. Uiteindelijk moet het gemeentelijk vastgoed toekomstbestendig worden. Het doel is om gemeentelijk vastgoed te hebben dat bestand is tegen de klimaatverandering en positief bijdraagt aan de adaptatie (bijvoorbeeld door een groen dak en het plaatsen van bomen om en rond de gebouwen).

Onderzoek klimaatbestendigheid vastgoed

De gemeente is bezig met het ontwikkelen van de vastgoedstrategie. De strategie geeft het toekomstperspectief voor het vastgoed weer. De tweede stap is onderzoeken of het gemeentelijk vastgoed en de terreinen in de kernportefeuille kwetsbaar zijn voor de gevolgen van klimaatverandering. Vanuit de Rijksoverheid is de handreiking voor klimaatbestendige gebouwen ontwikkeld. De handreiking helpt met het klimaatbestendig maken van het gemeentelijk vastgoed.

Hoofdstuk gemeentelijk vastgoed in maatregelenboek klimaatadaptief handelen

Nadat we de kwetsbaarheden in kaart hebben gebracht voor het gemeentelijk vastgoed onderzoeken we welke maatregelen getroffen kunnen worden. Deze maatregelen zullen worden toegepast tijdens de onderhoudscyclus. Bij nieuw gemeentelijk vastgoed is klimaatadaptief bouwen standaard. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het maatregelenboek klimaatadaptief handelen.

Voorbeeld rol gemeente

Als eigenaar van het openbaar gebied en verschillende vastgoed panden kunnen we Zwijndrecht klimaatadaptief maken. We vervullen hierbij ook een voorbeeldfunctie. Als

gemeenten willen we verkennen waar het mogelijk is om een voorbeeldrol te nemen in het klimaatadaptief maken van ons eigen vastgoed en de omliggende openbare ruimte.

2.4.5. Nieuwbouw draagt bij aan het klimaatadaptief worden van Zwijndrecht

De gemeente heeft het convenant klimaatadaptief bouwen ondertekend. Dit heeft gevolgen voor de nieuwbouwprojecten in de gemeente. Nieuwbouwlocaties worden zoveel mogelijk klimaatadaptief gebouwd en houden rekening met de biodiversiteit, zodat ze bestand zijn tegen weerextremen als gevolg van klimaatverandering. In het convenant is aangegeven aan welke normen een nieuwbouwplan moet voldoen om de effecten van klimaatverandering aan te kunnen.

Klimaatadaptatie adviezen in projecten

Om de nieuwbouwlocaties zo klimaatadaptief mogelijk te kunnen inrichten moeten de normen en randvoorwaarden vanuit het convenant worden doorvertaald naar de nieuwbouwlocaties. Dit vraagt een specifieke expertise die we nu nog niet hebben. We vragen budget aan om de benodigde kennis van het ingenieursbureau te kunnen inschakelen bij projecten. .

Hoofdstuk nieuwbouw in maatregelenboek klimaatadaptief handelen

De normen van het convenant vertalen we naar maatregelen in het eerder genoemde maatregelenboek klimaatadaptief handelen. Om klimaatadaptatie goed te borgen in de bouwprojecten stellen we randvoorwaarden op. Zo zijn er heldere uitgangspunten voor de aanbesteding.

Borgen ambities klimaatadaptatie in de organisatie

Klimaatadaptatie is nog een vrij nieuw thema. Steeds vaker krijgen verschillende beleidsvelden te maken met klimaatadaptatie. We onderzoeken hoe we verder de klimaatambities kunnen borgen in de bouwprocedures, maar onderzoeken ook hoe we het thema verder kunnen borgen in de gemeentelijke organisatie. Daarnaast organiseren een interne lunchlezing om ook onze collega's meer uitleg te kunnen geven over wat klimaatadaptatie is en hoe we ermee omgaan.

2.4.6. Bewoners, partners en ondernemers werken mee aan een klimaatadaptief Zwijndrecht

Klimaatverandering is niet nieuw en de strijd tegen het water wordt in Nederland al jaren gevoerd. Toch is het nog niet vanzelfsprekend dat aan inwoners en bedrijven wordt gevraagd om maatregelen te treffen. Het besef wordt gelukkig steeds groter dat het noodzakelijk is om gezamenlijk maatregelen te treffen. De gemeente zoekt daarom ook de samenwerking met bewoners en andere partijen.

Stimuleren bewoners

Het private eigendom waar maatregelen kunnen worden genomen is vele malen groter dan het publiek eigendom. Het is daarom belangrijk dat we ook onze inwoners stimuleren om bijvoorbeeld hun tuin groener in te gaan richten. We ontwikkelen een bewustwordingscampagne door voorlichting te geven over het belang van klimaatadaptatie en te adviseren over de maatregelen die inwoners kunnen treffen. Daarnaast helpen we inwoners op weg door subsidie te verlenen voor groene daken en regentonnen. Ook gaan we samen met Diverz kijken waar we samen kunnen werken en inwoners kunnen ondersteunen met het vergroenen van hun tuin, als aanvulling op het bestaande 'Groen doen we samen' en 'Operatie Steenbreek'.

Afstemmen met waterschap

Zwijndrecht werkt al samen met het Waterschap Hollandse Delta op het gebied van klimaatverandering. Het waterschap stimuleert door middel van subsidie inwoners om maatregelen te treffen. Daarnaast wordt gezamenlijk onderzocht waar de komende jaren een wateropgave ligt.

Borgen klimaatadaptatie in PALT

Ook de woningcorporaties bezitten een grote hoeveelheid vastgoed in Zwijndrecht. Voor het vastgoed van woningcorporaties in de gemeente wordt nagegaan of we ook prestatieafspraken kunnen maken over klimaatadaptatie. In de afspraken met de woningcorporaties werden al de ambities naar energieneutraal vastgelegd. De intentie is om het thema te verbreden en de ambities rond klimaatadaptatie ook mee te nemen in de PALT-afspraken. Zo willen we klimaatadaptatieve maatregelen borgen bij renovatie, nieuwbouw en groot onderhoud voor de woningvoorraad van de corporaties.

Bedrijven en ondernemers

Bedrijventerreinen beslaan een groot deel van Zwijndrecht. Deze terreinen zijn voor een groot deel verhard door stenen. Maar ook hier zijn straks de gevolgen van klimaatverandering merkbaar. Zijn bedrijven nog goed bereikbaar met extreme regen? Kunnen mensen nog goed werken als de temperatuur steeds meer toeneemt? Een groene werkomgeving zorgt voor een gezonde en mooie werkomgeving. Daarnaast kan het aanleggen van een groen dak zorgen voor een prettiger binnenklimaat. Veel bedrijven zullen ook baat hebben bij het vergroenen van hun pand of terrein. Als gemeente gaan we samen met de Omgevingsdienst Zuid- Holland Zuid bedrijven stimuleren en helpen.

Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie			
Activiteiten	2021	2022	2023
Inventarisatie overbodige verharding en infiltratie		25.000	25.000
Investeringsprojecten		28.000	28.000
Wateroverlast projecten	Losse aanvraag kadernota		
Leidraad inrichting openbare ruimte	x ¹		
Maatregelenboek klimaatadaptief handelen		20.000	
Natuurkansenkaart		30.000	
Hitteplan & afstemming GGD			x
Onderzoeken klimaatbestendigheid gemeentelijk vastgoed		20.000	
Hoofdstuk gemeentelijk vastgoed in maatregelenboek klimaatadaptief handelen		x	
Convenant klimaatadaptief bouwen ondertekend	5.000	2.000	2.000

¹ X staat voor het jaar waarin de activiteit plaatsvindt

Programma duurzaamheid

Klimaatadaptatie adviezen bouwprojecten	10.000	10.000	10.000
Onderzoeken borging klimaatambities in bouwprocedures	x		
Bewustwordingscampagne klimaatadaptatie		18.000	15.000
Samenwerken maatschappelijke initiatieven o.a Diverz		4.000	4.000
Afstemmen met het Waterschap	x	x	x
Borgen klimaatadaptatie in PALT	x		
Totaal	€15.000	€157.000	€84.000

3. Energieneutraal Zwijndrecht in 2050

3.1 Inleiding

De aarde warmt op. In 2015 is het klimaatverdrag van Parijs getekend om verdere opwarming van de aarde tegen te gaan. Nederland moet daarom overstappen van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen zoals zon, wind en aardwarmte. Landelijk is het doel om in 2050 geen uitstoot meer te hebben van broeikasgassen. Dit houdt in dat we het energieverbruik zo laag mogelijk willen hebben en dat we alleen duurzame energie gebruiken.

3.2 Ambitie

In de lijn van het landelijk Klimaatakkoord zal onze energievoorziening de komende decennia ingrijpend veranderen. Het doel is om uiteindelijk in 2050 energieneutraal te zijn. Dit houdt in dat het energieverbruik zo laag mogelijk is en dat we alleen duurzame energie gebruiken. Het minimum bod van de Drechtsteden is 0,66 Petajoule, maar we hebben de ambitie om 1,5 Petajoule aan duurzame elektriciteit te realiseren. Ter vergelijking: 0,66 Petajoule staat gelijk aan het jaarverbruik aan energie van circa 10.000 woningen. Ook wil de regio minstens 12.000 huishoudens van het aardgas af hebben voor 2030, met een ambitie om dit voor 25.000 huishoudens voor elkaar te krijgen. Om dit te monitoren is regionaal een Dashboard in ontwikkeling. Hierdoor kunnen we de voortgang bewaken.

3.3 Voorbereiding

In 2017 hebben 30 partijen in de Drechtsteden een Energieakkoord ondertekend: onder andere woningcorporaties, gemeenten, netbeheerder, HVC warmtebedrijf, brancheorganisaties en Waterschappen. Voor de uitvoering van de energietransitie is Nederland verdeeld in 30 energieregio's. Alle regio's moeten een bod doen en met elkaar invulling geven aan de doelstelling voor duurzame opwekking van energie. Hiervoor is al een concept Regionale Energiestrategie Drechtsteden (RES) opgesteld. Deze is in september 2020 vastgesteld. De RES 1.0 richt zich nu op 2030 en bevat het aandeel warmte en duurzame elektriciteit die de Drechtsteden kunnen bijdragen. Daarnaast is er gewerkt aan de Transitievisie Warmte 2021. Gemeenten zijn de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. De Transitievisie geeft een beeld hoe en wanneer de wijken in Zwijndrecht over gaan van aardgas naar duurzame manieren van verwarmen.

Op het gebied van energie hebben we de afgelopen jaren al grote stappen gezet, zowel regionaal als lokaal. Lokaal hadden we een Energieagenda 2017-2023. De ontwikkelingen rondom de energietransitie volgen elkaar snel op. In dit programma hebben we er voor gekozen om de Energieagenda te actualiseren en te integreren.

3.4 Uitgangspunten voor de Zwijndrechtse aanpak

In deze paragraaf beschrijven we de uitgangspunten voor de aanpak in Zwijndrecht. Onder ieder uitgangspunt is cursief duidelijk gemaakt welke acties hiervoor ondernomen worden.

3.4.1 We zetten in op energiebesparing

Het besparen van energie is de eerste stap in de energietransitie. Op dit moment verbruiken we te veel energie. Komende tijd zal de energievraag ook groter worden. We zullen in de toekomst meer overstappen op elektrisch koken. We gaan rijden in elektrische auto's en

verwarmen onze huizen met warmte opgewekt door elektriciteit. Om de vraag naar elektriciteit te beperken is het van belang om goed om te gaan met elektriciteit en zo veel te besparen. Ook voor de warmtetransitie is energiebesparing een belangrijk onderdeel. Een warmtebron met een lagere temperatuur vraagt om meer isolatie in de woningen. Het doel is om elk jaar 12 procent energie te besparen in Zwijndrecht. Daarnaast moeten we zorgen voor maatschappelijk draagvlak en een handelingsperspectief om verder te verduurzamen.

Bewustwordingscampagne energie

Bewustwording is de eerste stap in de transitie. We gaan door middel van periodieke communicatie en gerichte campagnes aan de slag om bewustwording te stimuleren en een gedragsverandering in gang te zetten. We willen het eenvoudig en laagdrempelig maken om aan de slag te gaan door het Regionaal Energieloket meer bekendheid te geven en door informatieavonden te organiseren. Voor het overkoepelende verhaal van de energietransitie willen we de regionale website www.drechtstedenenergie.nl meer onder de aandacht brengen. Uit de participatiesessies is gebleken dat inwoners behoefte hebben aan informatie vanuit de gemeente over wat ze zelf kunnen doen en hierbij ontzorgd willen worden.

Het geven van het goede voorbeeld en eigen huis op orde

We gaan als gemeente aan de slag om onze eigen CO2 voetdruk inzichtelijk te maken en te verminderen. We voeren een nul-meting uit en stellen een concreet reductieplan op met acties en maatregelen voor de eigen organisatie. Dit doen we voor de onderwerpen: gemeentelijk vastgoed, sportaccommodaties, openbare verlichting/gemalen, eigen wagenpark en we gaan aan de slag met bewustwording en het enthousiasmeren van de interne organisatie. Daarnaast gaan we met de regio-gemeenten aan de slag op de onderwerpen: circulair inkopen, gezamenlijke uitwerking Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, aanpak inkoop GWW, HR en thuiswerkbeleid en duurzame mobiliteit.

Groepsaankopen grote energiebesparende maatregelen

Om het mensen makkelijker te maken organiseren we elk jaar een groepsaankoop voor grote energiebesparende maatregelen. Inwoners die zich inschrijven voor de inkoopactie krijgen advies en hulp van een onafhankelijke partij.

Energiebesparingsaanpak Regio Drechtsteden

Vanuit de regio worden de lokale aanpakken ondersteund. Er is op gemeentelijk verzoek een regionale regisseur energiebesparing aangesteld. Hij is verantwoordelijk voor het coördineren en invullen en bewaken van de regionale doelstellingen. We onderzoeken waar we gezamenlijk kunnen optrekken. We geven hiervoor uitvoering aan het programma Energiebesparing Drechtsteden. Dit programma bevat specifieke activiteiten die gericht zijn op woningen, utiliteitsgebouwen en bedrijven.

Regeling reductie energiegebruik woningen (RREW)

We hebben de RREW subsidie aangevraagd bij het ministerie van BZK. We hebben €192.100 subsidie ontvangen om energiebesparende maatregelen te treffen in Zwijndrecht. Dit is een vervolg van de RRE subsidie. Hoewel de RRE alleen geldig was voor particuliere woningeigenaren, is de RREW ook geldig voor huurders. We hebben met de woningcorporaties overlegd dat we een aanbod gaan doen aan de huurders voor gedragsadvies en kleine energiebesparende maatregelen. We betrekken hier welzijnsorganisatie Diverz bij voor de minder zelfredzame doelgroepen. Verder gaan we samen met het regionaal energieloket een gebiedsaanpak isoleren doen in de wijk Walburg en samenwerken met NDE partners om het belang van de energietransitie bij kinderen op een leuke manier onder de aandacht te brengen.

We zetten in op energiebesparing op bedrijventerreinen

Bedrijven en kantoren zijn anders dan woningen, omdat hier al wettelijke verplichtingen voor energiebesparing gelden. Bedrijven moeten energiebesparende maatregelen treffen die zich binnen vijf jaar terugverdienen. Kantoren moeten uiterlijk op 1 januari 2023 energielabel C hebben. Deze wettelijke verplichting is nog niet voldoende om onze ambities te behalen. Het bedrijfsleven heeft een groot aandeel in het energieverbruik. Daarom is het belangrijk om bedrijven te stimuleren om ook bovenwettelijke maatregelen te treffen. De Omgevingsdienst Zuid- Holland Zuid heeft hiervoor een E-agenda opgesteld. We helpen de bedrijven door te adviseren over welke maatregelen ze kunnen treffen en welke subsidies er mogelijk zijn. Verder proberen we bedrijven te stimuleren optimaal gebruik te maken van hun pand door zonnepanelen te plaatsen. Tot slot zetten we samen met het regionaal energieloket ook een zakelijk energieloket op. Het zakelijk energieloket is voor bedrijven, organisaties en instellingen uit verschillende sectoren. Het loket kan helpen bij het verduurzamen van bedrijfslocatie of bedrijfspand.

3.4.2 We verduurzamen de energievraag van het gemeentelijk vastgoed

Als bezitter van vastgoed speelt de gemeente een rol in het verduurzamen van de bebouwde omgeving. Naast het gemeentehuis is de gemeente eigenaar van diverse sport- en welzijnsaccommodaties.

Energievraag verduurzamen

Er wordt een visie op het vastgoed opgesteld. Deze visie maakt inzichtelijk welke panden we willen behouden in de toekomst en welke we willen gaan verduurzamen. We gaan aan de slag met het inzichtelijk maken van ons eigen CO2 verbruik. Daarnaast gaan we de komende periode aan de slag om routekaarten op te stellen om de panden energetisch te verbeteren. De gebouwen in de kernportefeuille zullen aan de hand van de onderhoudscyclus verduurzaamd worden. We vragen geld aan om te onderzoeken of de daken ook geschikt te voor zonnepanelen. Bij het maatschappelijk vastgoed en sportaccommodaties waarvan we geen eigenaar zijn, werken we vraaggericht, bijvoorbeeld door het aanbieden van energiescans, de onderzoekskosten vergoeden, of het onder de aandacht brengen van regelingen.

Warmtevraag verduurzamen

De onderzoeken hoe we gebouwen in de kernportefeuille transitieklaar kunnen maken. zodat deze kansrijk zijn om bij wijkuitvoeringsplannen aangesloten te worden op een andere warmtebron. De eventuele budgetaanvraag volgt bij de raad zodra duidelijk is welke verduurzamingsmaatregelen nodig zijn. Ook hier zal de onderhoudscyclus worden gevolgd, tenzij er een koppelkans is met een wijkuitvoeringsplan.

3.4.3 We werken aan de uitfasering van aardgas

Transitievisie warmte 2021 (TVW)

Gemeente Zwijndrecht gaat voor nieuwe energie. Ook in Zwijndrecht gaan we onze gebouwen en huizen dus op een andere manier verwarmen. We stellen hiervoor vanuit onze wettelijke verplichting een Transitievisie warmte op. Dit document geeft richting aan de overstap naar een aardgasvrij Zwijndrecht. Voor iedere buurt is een transitiepad opgesteld dat aangeeft wat de verwachte eindoplossing voor verwarmen is en welke route daarnaartoe bewandeld moet worden. Ongeacht het alternatief voor aardgas en de beoogde fasering, kunnen alle gebouweigenaren nu al aan de slag om hun gebouwen klaar te maken. Isolatie is overal essentieel en mensen kunnen natuurlijke momenten gebruiken om het transitiepad te bewandelen. Voor de wijken of gebieden waar gestart wordt met het traject naar aardgasvrij, wordt op wijkniveau een concreet uitvoeringsplan opgesteld. We zitten momenteel nog in de fase dat wetgeving in ontwikkeling is en randvoorwaarden ook op financieel vlak nog missen om als gemeente heel veel sturing te geven.

Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen (SAH)

We faciliteren de woningcorporaties met de SAH. In Zwijndrecht werken we al enkele jaren intensief samen aan de warmtetransitie met de woningcorporaties, HVC en Stedin. We hebben hiervoor een intentieovereenkomst ondertekend in 2017. De woningcorporaties Woonkracht10 en Trivire hebben de SAH-subsidie ontvangen voor 1.352 woningen. De komende vijf jaar zullen de eerste woningen van de woningcorporaties aardgasvrij worden en aangesloten worden op het warmtenet. We doorlopen samen met de woningcorporaties en HVC dit traject. Verder onderzoeken we de mogelijkheid om gemeentelijk- en maatschappelijk vastgoed en grote gebouweigenaren te kunnen aansluiten op het warmtenet. We huren kennis en capaciteit in om de SAH goed te kunnen uitvoeren en te onderzoeken waar voor de gemeente kansen liggen.

Realiseren warmtebronnen

Voor het SAH traject moeten warmtebronnen worden gezocht. Op basis van de bronnenstrategie onderzoeken we de mogelijkheid om warmtebronnen te realiseren. Met de juiste infrastructuur kan deze warmte bij woningen gebracht worden. We zijn voor de eerste bron in gesprek over een locatie. Zodra definitief blijkt dat de warmtebron op deze locatie haalbaar is, start een volgend project, met als doel het realiseren van de warmtebron.

Wijkuitvoeringsplannen

In de Transitievisie warmte worden de randvoorwaarden voor de wijkuitvoeringsplannen opgenomen. Voor de wijken of gebieden waar gestart wordt met het traject naar aardgasvrij, wordt op wijkniveau een concreet wijkuitvoeringsplan opgesteld. In dat plan maakt de gemeenteraad de definitieve keuzes over de manier waarop de wijk aardgasvrij wordt. Daarbij worden de bewoners, overige gebouweigenaren en andere belanghebbenden nauw betrokken.

Nieuwbouw

Alle nieuwbouw in Zwijndrecht wordt aardgasvrij gerealiseerd, dat is sinds 2018 landelijke wetgeving. Ook voor nieuwbouw geldt, dat de inzet van lokale, direct bruikbare warmte voorkeur heeft bij het bepalen van het energiesysteem. Nieuwbouw volgt de planning van de gebiedsontwikkeling. In de planvorming is het nodig om een onafhankelijk onderzoek te laten voeren om te bepalen wat de daadwerkelijke warmtebron gaat worden.

Groepsaankopen warmtepompen/ elektrisch koken

In de wijken waar geen warmtenetten gaan komen en all-electric de duurzame bron wordt, gaan we groepsaankopen faciliteren voor warmtepompen en elektrisch koken. Hierdoor kunnen we inwoners helpen met het kiezen voor een duurzame oplossing als hun cv-ketel aan vervanging toe is of ze de keukens gaan verbouwen en de overstap maken naar elektrisch koken.

3.4.4 We zetten in op duurzame opwek

RES en omgevingsplannen

De RES 1.0 richt zich op 2030 en bevat het aandeel warmte en duurzame elektriciteit dat we kunnen bijdragen als regio. In de RES is (het stimuleren van) opwek op daken de basisambitie. Voor grootschalige grondgebonden opwek (zonneparken) zijn zoekgebieden onderzocht. In Zwijndrecht is bij Kijfhoek een uitwerkingsgebied opgenomen, met via participatie opgestelde randvoorwaarden. Daarnaast zijn restruimten gedefinieerd, zoals gronden langs infrastructuur. Om straks concrete locaties voor zon te kunnen realiseren, moet de RES worden vertaald in ruimtelijk beleid en moet het omgevingsbeleid (visie en omgevingsplannen) aangepast worden.

Groepsaankoop zonnepanelen

Het stimuleren van zon op daken doen we op verschillende manieren. We organiseren groepsaankopen voor kleine daken voor particulieren en mkb-bedrijven, zowel lokaal als regionaal.

Stimuleren zon op grote daken

De OZHZ ondersteunt in opdracht van ons bedrijven met grote daken vanuit de e-agenda en we hebben een helpdesk zon voor bedrijven. We ondersteunen initiatieven vanuit de markt zoals postcoderoosprojecten, we zoeken naar nieuwe businessmodellen en we inventariseren alle regelingen en subsidies en maken deze beschikbaar via het regionaal energieloket (particulieren) en het zakelijk energieloket.

3.4.5 We dringen het brandstofgebruik door verkeer en transport terug

We willen in Nederland stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen. Het gebruik hiervan willen we in 2050 compleet hebben uitgefaseerd. Elektriciteit zal hier een toenemende rol in spelen.

Dekkend laadpalen net

Regionaal werken we aan het realiseren van een integrale visie voor de elektrische laadinfrastructuur en het plaatsingsbeleid, waarbij we toewerken naar een dekkende infrastructuur. Bij gebiedsontwikkelingen krijgt de auto niet meer automatisch prioriteit, maar faciliteren we stappen en trappen. We kijken of het mogelijk is om centrale laadpleinen aan te leggen.

Verduurzamen eigen wagenpark

Verder verduurzamen we ook ons eigen wagenpark door over te schakelen naar elektrisch rijden en stimuleren we de gemeentelijke organisatie om te kiezen voor duurzame mobiliteit door OV-stimulering en door thuis werken te faciliteren.

Walstroom in havens

Ook de havens gaan mee in de transitie. Daar is walstroom een belangrijk onderdeel van. Afgemeerd aan de kade draaien de schepen nog veelal op generatoren voor de benodigde energie aan boord. Hierbij vindt uitstoot plaats van onder andere fijnstof, stikstof en CO₂. Het is verplicht om voor 31 december 2025 walstroom aan te leggen. Walstroom biedt de kans om die uitstoot te verminderen door schepen te voorzien van een schone energiebron. De komende periode wordt middels een collectieve aanpak de gewenste walstroominfrastructuur onderzocht.

3.4.6 We realiseren de transitie met de hoogst maatschappelijke opbrengst.

De opgave van de energietransitie heeft een overlap met andere grote opgaven, zoals wonen, werkgelegenheid en het sociaal domein. Daarom is in de Regionale energiestrategie vastgelegd dat we de energietransitie willen realiseren met de hoogst maatschappelijke opbrengst. We benutten ook de kansen die de energietransitie met zich meebrengt. We zien de transitie als kans om het leefcomfort te verbeteren en werkgelegenheid te creëren.

Energiearmoede

We vinden het belangrijk dat iedereen de energierekening kan betalen. We zien dat inwoners soms extra hulp nodig hebben bij de energietransitie. We richten ons op wijken en mensen die extra hulp nodig hebben bij het toepassen van energiebesparende maatregelen. Samen met Diverz werken we aan een aanpak om energiearmoede tegen te gaan. We leiden energiecoaches op en organiseren wijkgerichte acties.

Samenwerken energie coöperaties

Diverz werkt hierbij samen met energiecoöperatie Drechtse Stroom. Deze (burger)energiecoöperatie is van toegevoegde waarde bij het persoonlijke gesprek en de individuele vragen die er leven. Het inrichten van of het aansluiten bij een energiecoöperatie is ook een belangrijk instrument om opbrengsten van energieprojecten in de samenleving te houden. Denk aan postcoderoosprojecten bij daken of participeren in een zonnepark.

Goed wonen lening

De raad heeft een motie ingediend over een duurzaamheidslening. Wij willen deze lening verbreden naar een "goed wonen lening". De woning duurzamer maken en voorbereiden op de toekomst kan een hoop geld kosten. Niet iedereen heeft de mogelijkheid om de bedragen die hiervoor nodig zijn in één keer beschikbaar te stellen. We zien dat mensen sneller geneigd om duurzaamheidsmaatregelen te combineren met andere verbouwingen. We willen als gemeente onze inwoners de mogelijkheid bieden om een aantrekkelijke lening af te sluiten om verbeteringen voor hun huis door te voeren. We treffen de voorbereidingen om deze lening beschikbaar te stellen en leggen deze ter besluitvorming voor.

Werken in de energietransitie

Er is nog veel werk te verzetten om de ambities in de energietransitie te bepalen. De komende jaren zal er onder andere geïsoleerd worden en nieuwe zullen installaties geplaatst moeten worden. Om dit te bereiken zijn er technici nodig. Vanuit de Regio worden de toekomstgerichte banen gepromoot. Lokaal willen we kinderen stimuleren om aan de slag te gaan in de energietransitie en de baankansen benadrukken. We ontwikkelen een filmpje om te laten zien welke baanmogelijkheden er zijn in de energietransitie.

Uitvoeringsagenda energietransitie					
Activiteiten	Formatie lokaal	Formatie regionaal	2021	2022	2023
Bewustwordingscampagne	x	x	6.000	13.000	11.000
Samen werken met Regionaal energieloket	x	x	15.000	15.000	15.000
Eigen huis op orde	x		25.000		
Groepsaankopen grote energiebesparende maatregelen	x			10.000	10.000
Energiebesparingsaanpak Regio Drechtsteden		x	15.000	15.000	15.000
RREW	x		100.000*	92.000*	
Zakelijk energieloket		x	5.000	5.000	5.000
E-agenda OZHZ		x	65.000*	65.000*	65.000
Opstellen routekaarten gemeentelijk vastgoed	x		25.000		
Onderzoek zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed	x		5.000	5.000	5.000

Programma duurzaamheid

Maatschappelijk vastgoed+ sportaccommodaties	x		15.000	15.000	15.000
Warmtevraag verduurzamen			x	x	x
Transitievisie warmte	x	x	20.000*		
SAH	x		64.000		
SAH+ (onderzoek uitbreiden aansluitingen) Bij meekoppelkansen kredietaanvraag	x			30.000	30.000
Realiseren warmtebronnen, inclusief tijdelijke warmtecentrales: aquathermie, geothermie	x		x	x	x
Wijkuitvoeringsplannen	x	x		x	x
Onderzoeken duurzame warmtebronnen nieuwbouw	x			15.000	15.000
Groepsaankopen (hybride)warmtepompen + elektrisch koken	x	x	8.000	8.000	8.000
RES en omgevingsplannen	x				
Stimuleren zonnepanelen in restructuurt	x				
Zonnepark in zoekgebied Kijfhoek	x	x			
Groepsaankopen zonnepanelen	x			8.000	8.000
Stimuleren zonnepanelen op grote daken (bedrijfsdaken, postcoderoosprojecten)	x	x	10.000	10.000	10.000
Dekkend laadpalennet	x	x			
Verduurzamen eigen wagenpark	x			36.000	72.000
Walstroom in havens	x			5.000	
Goed wonen lening	x			Losse aanvraag	
Werken in de energietransitie		x			
Totaal			193.000	255.000	284.000

X* wordt betaald uit doeluitkeringen en zijn daardoor niet meegeteld in het totaal.

4. Zwijndrecht Circulair in 2050

4.1 Inleiding

De manier waarop we nu produceren en consumeren is schadelijk voor het klimaat en voor onze leefomgeving. Grondstoffen worden steeds schaarser. Eén derde van ons voedsel wordt weggegooid en consumptiegoederen hebben een grote milieubelasting. We staan voor de belangrijke uitdaging om er efficiënter mee om te gaan. Met een circulaire economie wordt bedoeld: een economisch systeem dat verspilling van grondstoffen minimaliseert en waardebehoud van grondstoffen maximaliseert. Dit houdt in dat producten en materialen herbruikbaar zijn en dat ervoor wordt gezorgd dat deze materialen in de toekomst weer opnieuw worden gebruikt. Het doel van een circulaire economie is het hergebruiken van grondstoffen, waardoor afval niet meer bestaat. Op deze manier besparen we het milieu en kosten. We gaan meer hergebruiken, repareren en delen met elkaar.

Het circulaire beleid staat bij de meeste gemeenten nog in de kinderschoenen. Circulariteit is ook voor Zwijndrecht nog geen kernbegrip.

Op het gebied van circulariteit focussen we ons nu vooral nog op huishoudelijk afval en grondstoffen. Door betere afvalscheiding kunnen meer grondstoffen nuttig hergebruikt worden en neemt de hoeveelheid restafval af. De afgelopen jaren hebben we onze inzamelstructuur verder geoptimaliseerd, waarbij we het onze inwoners makkelijker hebben gemaakt om grondstoffen gescheiden aan te bieden. Het aanbieden van restafval werd juist moeilijk gemaakt. Volgend jaar voltooiën we de realisatie van ondergrondse containers ('restafval op afstand') en plaatsen we cocons voor inzameling van GFE (groente- & fruitafval) bij hoogbouw. Daarnaast werken we constant aan vergroten van kennis en bewustwording van onze inwoners, waarbij we ons ook richten op de nieuwe generatie. Daarom faciliteren we afvalvrije scholen. Dit zijn de eerste stappen richting een meer circulaire samenleving.

4.2 Ambitie

De Rijksoverheid werkt via het programma 'Nederland circulair in 2050' aan een volledig circulaire Nederlandse economie. Nederland wil in 2030 50% minder primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) gebruiken en in 2050 volledig circulair te zijn. De Rijksoverheid heeft drie doelstellingen geformuleerd om de doelstelling 'Nederland volledig circulair in 2050' te bereiken:

1. Efficiënter gebruik maken van grondstoffen in productieprocessen.
2. Wanneer nieuwe grondstoffen nodig zijn, zoveel mogelijk gebruikmaken van duurzaam geproduceerde, hernieuwbare (onuitputtelijke) en algemeen beschikbare grondstoffen, zoals biomassa. Dit maakt ons ook minder afhankelijk van fossiele bronnen en het is beter voor het milieu.
3. Nieuwe productiemethodes ontwikkelen en nieuwe producten circulair ontwerpen.

Ook Zwijndrecht heeft de ambitie om in 2050 circulair te zijn. Dat betekent onder meer dat materiaalstromen in beeld moeten worden gebracht en dat begrippen als verminderen van gebruik van belastende producten, hergebruiken, repareren, renoveren, herfabriceren, herbestemmen, recyclen en herwinnen concreet moeten worden ingevuld. In ons duurzaamheidsprogramma focussen we ons voor circulair op de thema's voedsel, consumptie en gebouwde omgeving.

4.3 Uitgangspunten voor de Zwijndrechtse aanpak

In deze paragraaf beschrijven we de uitgangspunten voor de aanpak in Zwijndrecht. Onder ieder uitgangspunt is cursief duidelijk gemaakt welke acties hiervoor ondernomen worden.

4.3.1 We verminderen de jaarlijkse hoeveelheid afval in Zwijndrecht

Verminderen restafval van huishoudens

Het doel is om uiteindelijk geen afval meer te hebben. We maken een nieuw grondstoffenbeleidsplan, waarin invoering van het recycle-tarief wordt voorgesteld. Het recycle-tarief is een nieuwe prijsprikkel, die onze inwoners verder stimuleert om goed afval te scheiden. Goede afvalscheiders kunnen zichzelf belonen met een lagere afvalstoffenheffing dan degenen die minder goed afval scheiden. Daarmee willen we de hoeveelheid restafval zo spoedig mogelijk gaan terugdringen tot maximaal 100kg per inwoner per jaar. Er liggen vooral kansen om de hoeveelheid gescheiden aangeboden GFTE te vergroten. Veel GFTE belandt nu namelijk nog in het restafval. Betere afvalscheiding vraagt om gedragsverandering van onze inwoners. Naast invoeren van een prijsprikkel blijven we daarom inzetten op het vergroten van kennis en bewustwording ten aanzien van grondstoffen en afvalscheiding. Communicatie, voorlichting en educatie zijn daarin van essentieel belang.

Afvalvrije scholen

Ook scholen in de gemeente proberen hun afval beter te scheiden en de hoeveelheid restafval te verminderen. Leerlingen zijn de inwoners van de toekomst en we willen ze nu al bewustmaken van het belang van grondstoffen. Vanuit het project afvalvrije scholen proberen we dit te stimuleren. Eerder hebben we al een pilot gedraaid met afvalvrije scholen en hier willen we nu concreet vervolg aan gaan geven en hopelijk ook verder uitbreiden.

Voorbeeldrol gemeente

De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door het eigen afval beter te scheiden en de hoeveelheid afval te verminderen. Een onderdeel van onze missie is dat we binnen onze eigen organisatie werken aan een circulaire en duurzame organisatie. We starten een interne campagne om hiermee aan de slag te gaan.

Consumptie

Om de hoeveelheid afval naar beneden te brengen is ook ons consumptiegedrag belangrijk. Consumptiegoederen zijn alle goederen die door bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties worden gebruikt. Vanuit een circulaire economie stimuleren we het langdurig gebruik en grote mate van hergebruik van consumptiegoederen. Door zuiniger om te gaan met wat we hebben, creëren we ook minder afval in Zwijndrecht. Gezamenlijk gebruik van producten verlaagt de vraag naar grondstoffen. De gemeente ontwikkelt een bewustzijns campagne die de perceptie van inwoners over deelgebruik, reparatie en hergebruik positief beïnvloed. Hiervoor is het belangrijk om bestaande initiatieven, zoals het repair café, onder de aandacht te brengen. De gemeente kan het goede voorbeeld geven door zelf ook minder te gaan consumeren en producten langer te gebruiken. Daarnaast onderzoeken we of het mogelijk is om een goederenbibliotheek te starten waar mensen spullen als boeken, gereedschap kunnen lenen.

4.3.2 We stimuleren circulair bouwen en slopen

Gemeentelijke bouwprojecten en gebiedsontwikkelingen

Bouwprojecten gebruiken veel grondstoffen en zorgen voor een flinke CO2 uitstoot. Er liggen kansen om circulariteit mee te nemen in bouwprojecten en gebiedsontwikkeling. Om een circulaire economie te creëren moet de nadruk niet alleen liggen op afval en de scheiding hiervan. Een circulaire economie werkt wanneer aan het begin van een keten de juiste keuzes worden gemaakt, waardoor er überhaupt geen afval ontstaat en we producten

kunnen hergebruiken. We organiseren een interne bijeenkomst om meer te leren over circulair bouwen.

We inventariseren maatregelen om circulair te bouwen

Voor de bouwprojecten worden veel grondstoffen en materialen gebruikt. Een belangrijke maatstaaf hiervoor is de Milieu Prestatie Gebouwen (MPG). De MPG geeft de milieubelasting van materialen weer. Voor woningbouw geldt al de wettelijke norm van 1MPG. Circulair bouwen is een grote opgave, die we stapsgewijs moeten aanpakken en waarin we ervaringen moeten op doen. We stimuleren in bouwprojecten het volgende:

- Het inzetten van een materiaal/ gebouwen paspoort. Op deze manier leggen we materialen vast, wat de impact is en wat er gebeurt met de uitstroom van de materialen.
- Het inzetten van materialen met een lage milieuprestatiescore.
- Ook hanteren we het uitgangspunt dat het ontwerp van de gebouwen flexibel is, zodat het gebouw snel en makkelijk aanpasbaar is wanneer de bestemming en de inrichting van de ruimte verandert.
- Hergebruik en transformatie stimuleren. We zetten in plaats van sloop- nieuwbouw in op hergebruik van casco's, funderingen, dakbalken en kozijnen.

We vragen bij de aanbesteding informatie over het materiaal gebruik, visie op circulariteit en hoe de partijen hun afwegingen rondom duurzaamheid maken. Op deze manier dagen we de marktpartijen uit om met innovatieve ideeën te komen

Daarnaast zijn er particuliere bouwprojecten. De gemeente heeft daar minder invloed op dan bij ontwikkelingen waar de gemeente eigenaar is van de grond. Als vergunningverlener kunnen we wel onze ambities hier meegeven bij de initiatieffase. We gaan de komende twee jaar onderzoeken of we de vergunningverlening hierop kunnen aanpassen. De omgevingswet biedt mogelijkheden om duurzaamheidsdoelstellingen te verankeren in de omgevingsvisie. We onderzoeken hoe we onze duurzaamheidsambities kunnen vastleggen in de omgevingsvisie, zodat deze ook kunnen doorwerken in vergunningverlening.

Materialenhub

We onderzoeken of het haalbaar is om een materialenhub op te richten. Dit is een opslagplaats voor materialen die weer hergebruikt kunnen worden. Dit kan zowel fysiek als digitaal zijn.

4.3.3 We stimuleren circulaire toepassingen in de buitenruimte

De openbare ruimte heeft veel herbruikbare materialen en daar ligt ook een grote opgave voor beheerders en ontwerpers. Bij investeringen in de buitenruimte wordt gekeken naar hergebruik van materialen. Dit hoeft niet persé op dezelfde locatie. We experimenteren met circulair ontwerpen, waarbij we waardebehoud van objecten en materialen nastreven in alle fasen: de ontwikkelfase, gebruiksfase en de hergebruiksfase. Hiervoor is het nodig dat we kennis en bewustzijn vergroten op dit thema. We proberen nu al, waar mogelijk, klinkers en andere materialen te hergebruiken. De komende jaren proberen we het thema circulariteit mee te nemen in projecten in de openbare ruimte. Ook worden de toepassingen in de buitenruimte meegenomen in het onderzoek naar de materialenhub.

4.3.4 We brengen kansen van de circulaire economie voor het Zwijndrechtse bedrijfsleven in kaart

Circulaire bedrijven zorgen voor een gezonde economie en voor werkgelegenheid. Voor bedrijven liggen er veel kansen om circulair te ondernemen. Dit geldt voor het terugdringen van hun footprint en ook op het gebied van economie. We willen de al gevestigde bedrijven

helpen om circulariteit toe te passen in hun bedrijfsprocessen. Rondom afval en circulaire economie is veel wetgeving. De Omgevingsdienst kan ondernemers helpen welke mogelijkheden qua wet- en regelgeving er zijn en hoe ondernemers circulariteit kunnen toepassen. Daarnaast gaan we in gesprek met Cirkelstad Drechtsteden om te kijken welke regionale mogelijkheden er zijn.

4.3.5. We kopen circulair in

Om de transitie naar een circulaire economie te stimuleren, moet de gemeente het goede voorbeeld geven. Dit kan door middel van circulair inkopen van producten die we nodig hebben voor het functioneren van de organisatie en in het voorzien van publieke goederen. Bij circulair inkopen is het belangrijk dat de producten, onderdelen of grondstoffen aan het einde van de levensduur, met behoud van zo veel mogelijk waarde weer in een nieuwe cyclus kunnen worden ingezet. We zijn als gemeente aan zet wanneer we producten of diensten inkopen. Door bij de inkoop al eisen te stellen voor circulariteit kunnen we de circulaire economie stimuleren. Circulariteit zit daarbij in meerdere processtappen: of je iets koopt, wat je koopt, hoe je het koopt, van wie je het koopt en hoe je omgaat met het product aan het einde van de gebruiksfase. We gaan met Inkoop en de regio onderzoeken hoe we circulariteit kunnen meegeven in onze inkoopprocessen.

Uitvoeringsagenda circulaire economie			
Activiteiten	2021	2022	2023
Bewustwordingscampagne	x	6.000	4.000
Afvalvrije scholen		2.000	
Voorbeeldrol gemeente		5.000	5.000
Onderzoeken Goederencafe			x
Inventariseren maatregelen circulair bouwen		x	x
Onderzoeken Materialenhub		x	
Circulaire toepassingen in de buitenruimte		x	x
OZHZ stimuleert ondernemers		3.000	3.000
Kennismaken Cirkelstad	x		
Onderzoek circulair inkopen		x	
Totaal	0	€16.000	€12.000

5. Communicatie

5.1 Inleiding

De Zwijndrechtse ambities op het gebied van duurzaamheid zijn duidelijk. Staat de gemeente hier alleen voor? Nee, de duurzaamheidsopgave is een gezamenlijke opgave. We bereiken de ambities alleen door samen te werken en bewustwording, kennis en draagvlak te creëren bij onze stakeholders waaronder inwoners, ondernemers en organisaties. Communicatie, participatie en educatie is voor de ontwikkeling en uitvoering van dit duurzaamheidsbeleid dan ook onontbeerlijk.

5.2 Communicatiedoelstellingen Programma duurzaamheid:

Inwoners krijgen veel informatie via verschillende kanalen over duurzaamheid, energie en het klimaat. Om onze stakeholders te betrekken en bewustwording te creëren is het belangrijk om één duidelijke kernboodschap te hebben en om keuzes te maken. Waar ligt de focus op het gebied van communicatie en educatie voor de komende twee jaar? De belangrijkste communicatiedoelstellingen voor het programma Duurzaamheid zijn:

- Medewerkers intern zien de samenhang tussen de drie duurzaamheidsthema's en de raakvlakken met hun eigen werkzaamheden.
- Stakeholders weten waarom een toekomstbestendig Zwijndrecht belangrijk is.
- Stakeholders zien Duurzaamheid als een gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- Stakeholders weten welke rol bij de gemeente ligt, welke rol en verantwoordelijkheid zij zelf hebben en wat ze zelf kunnen doen.
- Participatie tot stand brengen zodat stakeholders mee kunnen doen.

5.3 Communicatiedoelstellingen per ambitie:

Naast de algemene ambities voor het programma is het belangrijk om per thema een aantal communicatiedoelstellingen te formuleren. Wat willen we bereiken bij onze stakeholders met de communicatieactiviteiten? Waar willen wij hen bij betrekken, welke bewustwording willen we creëren en welke gedragsverandering hoort hierbij? De belangrijkste doelstellingen zijn:

Klimaatadaptatie:

- Stakeholders weten welke rol de gemeente heeft en zij zelf hebben.
- Stakeholders weten welke overlast als acceptabel wordt gezien en er dus 'bij hoort'.
- Stakeholders weten wat zij zelf kunnen doen om overlast te verminderen / voorkomen.

Energie:

- Stakeholders weten waarom de energietransitie nodig is.
- Stakeholders weten welke stappen nodig zijn om tot een aardgasvrij Nederland te komen.
- Stakeholders voelen zich geïnformeerd over de veranderingen en wat dit voor hen op korte en lange termijn betekent.
- Stakeholders weten wat zij zelf kunnen doen en waar de gemeente en andere partijen verantwoordelijk voor zijn.

Circulaire economie:

- Stakeholders weten wat een circulaire economie is en welke voordelen dit oplevert.
- Stakeholders weten waarom scheiden van afval belangrijk is

Uitvoeringsagenda Communicatie				
Activiteit	Doel	2021	2022	2023
Huisstijl ontwikkelen voor programma Duurzaamheid	Zorgt voor herkenning, binding en draagt bij aan de identiteit en het imago van het programma Duurzaamheid.			
Ontwikkelen Kernboodschap voor programma Duurzaamheid	Slaat de brug tussen de beleving van de doelgroep en onze eigen ambities. Zorgt ervoor dat we allen dezelfde boodschap communiceren.			
Kernboodschappen op verschillende thema's voor Klimaat, Energie en Circulaire economie	Slaat de brug tussen de beleving van de doelgroep en onze eigen ambities. Zorgt ervoor dat we allen dezelfde boodschap communiceren.		2.000	2.000
Ontwikkelen en verspreiden digitale nieuwsbrief 'Zwijndrecht gaat Duurzaam'	Stakeholders enthousiasmeren en informeren over duurzaamheid in Zwijndrecht en eigen rol hierin.			
Communicatiekalender 2021 opstellen en uitvoeren (themamaanden).	Alle pijlers komen maandelijks aan bod in de communicatie uitingen van de gemeente. Werken met thema's, alle inzet gericht op behalen communicatieambities programma Duurzaamheid.		3.000	3.000
Interne campagne inzake programma Duurzaamheid	Collega's zien de samenhang tussen de pijlers en raakvlakken met eigen werkzaamheden.			
Website programma Duurzaamheid	Portal ontwikkelen voor alle informatie op het gebied van Duurzaamheid – gericht op handelingsperspectief.	17.000	2.000	2.000
Totaal		€17.000	€7.000	€7.000

De bewustwordingscampagnes die gestart worden voor klimaatadaptatie, energie en circulaire economie zijn meegenomen in de uitvoeringsagenda's van de thema's zelf.

6. Educatie

6.1 Natuur- en duurzaamheidseducatie (NDE) als belangrijk middel

Natuureducatie is een belangrijk middel voor het behalen van de communicatiedoelstellingen. In de gemeente Zwijndrecht biedt een aantal organisaties al een scala aan natuur educatieve activiteiten aan. We vinden het belangrijk dat er een bredere scope voor duurzaamheidseducatie ontwikkeld wordt en daarom sluiten we aan bij de drie pijlers; klimaat, energie en circulaire economie.

Hierbij vinden we het volgende belangrijk:

- De doelgroep uitbreiden naar jongeren, volwassenen, ondernemers en organisaties, met ruimte voor specifieke subgroepen.
- Een verbreding van de thema's, van NME (voornamelijk natuur) naar NDE (natuur, en de drie duurzaamheidsthema's klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie).
- Beschikbare NDE-locaties in de gemeente gebruiken voor lessen, activiteiten en voorbeeldprojecten. De drie kernlocaties zijn de Kiboe-hoeve, 't Weetpunt en het natuureducatiecentrum op de Hooge Nesse.
- We creëren een digitale wereld waar informatie te vinden is en waar scholen het lesaanbod vinden.
- Actuele thema's en projecten zijn aanleiding voor educatieve activiteiten.
- Onze rol als gemeente aanpassen naar gelang de opgaves en ruimte bieden voor initiatieven en vrijwilligerswerk.

Educatie voor alle leeftijden

Natuur en milieueducatie is traditioneel vooral gericht op het (basis)onderwijs. Kijkend naar de Sustainable Development Goals en naar de grote opgaven rond energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en biodiversiteit, kan het niet anders dan dat alle bewoners van Zwijndrecht hier aan meedoen. Dit betekent dat ook volwassenen moeten leren wat zij kunnen doen aan een duurzame leefstijl en een duurzame samenleving. In het landelijk beleid voor de grote opgaven van energie, klimaat, circulaire economie en biodiversiteit en ook in de ontwikkeling en uitvoering van de Omgevingsvisie is een grote rol voor bewoners weggelegd. We betrekken onze inwoners bij de opgaves middels participatie trajecten.

6.2 Locaties voor Duurzaamheidseducatie

In de directe omgeving zijn diverse locaties beschikbaar voor NDE, elk met een eigen specialisme. In het Munnikenpark is het bezoekers- en informatiecentrum 't Weetpunt gelegen, waar individuen en groepen welkom zijn voor lessen, workshops en tentoonstellingen over natuur en landschap. In het Develpark is de Kiboe-hoeve gevestigd, waar educatie over (boerderij)dieren en voedselvoorziening beschikbaar is. In het natuureducatiecentrum op de Hooge Nesse kan educatie rond circulariteit, energie, biodiversiteit en participatie worden gegeven. Daarnaast heeft de regio veel mooie dingen te bieden. Duurzaamheidscentrum Weizigt biedt mogelijkheden voor educatie rond water. De natuurgebieden in de omgeving hebben elk een uniek karakter, met een grote diversiteit aan flora en fauna.

6.3 Regiefunctie voor Duurzaamheidseducatie

De uitwerking van de ambities en de realisatie daarvan wordt binnen de gemeente ondergebracht bij de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling. Gekozen is om de regiefunctie (coördinator, makelaar, facilitator) binnen de gemeente te houden en om van daaruit een aanjaagfunctie naar de maatschappij te vervullen.

6.4 Samenwerkingen

Op dit moment hebben we een goede samenwerking met verschillende vrijwilligers zoals IVN schoolgidsen, de natuurwerkgroep van stichting natuur- en landschap Zwijndrechts waard en vereniging Arboretum. De bestaande samenwerking willen we graag behouden en voortzetten. Verder willen we ons de komende jaren inzetten op meer participatie rondom educatie.

6.5 Activiteiten

Inzet IVN schoolgidsen

In de Zwijndrechtse Waard verzorgen schoolgidsen natuurlessen en – activiteiten aan basisschoolleerlingen. Deze enthousiaste vrijwilligers zijn opgeleid door het Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid (IVN). Deze activiteiten worden bekostigd middels subsidies van de gemeente Zwijndrecht, gemeente Hendrik Ido Ambacht en een eigen bijdrage van de scholen.

Kalender duurzame dagen

Gedurende het jaar zijn er bijzondere momenten om, middels leuke en leerzame activiteiten, natuur en duurzaamheid onder de aandacht te brengen. Denk bijvoorbeeld aan de nationale boomfeestdag, dag van de duurzaamheid of landelijke opschoondag.

Voedsel uit de natuur

Onze naaste omgeving bevat meer voedingswaarde dan we vaak beseffen. Eetbare planten en bloemen in de natuur, de boer om de hoek, maar ook het kruidentuintje op het balkon. Excursies en activiteiten dragen bij aan kennis over een breed aanbod van voedsel- en voedselproductie.

Duurzaam doe-boekje voor kinderen

We betrekken kinderen bij duurzaamheid door tips, activiteiten en proefjes te bundelen in een boek of op een kaart, de 50 duurzame dingen die je kunt doen om de wereld te redden. Denk hierbij aan: Eet een ijsje uit een hoorntje dit bespaart plastic, Plant een bloemetje in de tuin voor de bijtjes.

Digitale wereld ontwikkelen

We ontwikkelen de website zwijndrechtgaatduurzaam.nl. Op deze website wordt ook een pagina voor de scholen ontwikkeld. Op deze manier hebben we een digitaal platform waar het gehele NDE aanbod voor Zwijndrecht op terug te vinden is

Watereducatie Drechtsteden

In het programma Watereducatie Drechtsteden werken we samen met duurzaamheidscentrum Weizigt, de waterschappen, waterbedrijven en andere gemeentes. We vergroten de kennis en bewustwording over de waterkringloop en de waterketen.

Project activiteit

Jaarlijks organiseren we een leerzame activiteit rondom of passend bij een actueel project in Zwijndrecht, zoals een les rondom het vergroenen van het schoolplein, het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte.

Thema activiteit

Jaarlijks organiseren we een leerzame activiteit rondom een actueel duurzaamheidsthema, zoals hittestress, warmtetransitie of afval.

Samenwerken NDE partners

In Nederland zijn veel partijen en netwerken actief bezig met NME en duurzaamheid. We trekken samen op, maken verbindingen en leren van elkaars ervaringen. Denk hier bijvoorbeeld aan Duza dorp.

Duurzame techniek les NEC Hooge Nesse

Het natuureducatiecentrum is de uitvalbasis om de natuur op Hooge Nesse te ontdekken en beleven. Het pand is circulair gebouwd en uitgerust met duurzame technieken en installaties. We organiseren educatie op maat in dit bijzondere pand.

Aanbrengen NDE informatie NEC Hooge Nesse

Bezoekers van het gebouw kunnen lezen over de gemaakte keuzes ten aanzien van ontwerp, materiaal en installaties.

Aanbrengen NDE informatie Kiboehoeve

Een vernieuwde Kiboe-hoeve biedt de mogelijkheid tot vernieuwde educatie. We informeren bezoekers natuurlijk over de dieren, maar belichten ook de duurzame keuzes rond beplanting, inrichting en bebouwing.

Natuurlessen en excursies door vrijwilligers Stichting Natuur en Landschap

De vrijwilligers van de stichting organiseren heel het jaar door verschillende activiteiten rondom het thema natuur, zoals vogelexcursie, herfstwandeling en natuurfotografie.

Groen doen we samen

We stimuleren vergroening van tuinen, particuliere terreinen, speelpleinen, gevels en daken. Hierbij sluiten we aan op de duurzame dagen en organiseren we een leuke activiteit om vergroening te stimuleren.

Lessen over reductie energiegebruik (RREW)

Passend bij het project RREW worden lessen georganiseerd om kinderen mee te nemen in de energietransitie.

Uitvoeringsagenda Educatie			
Activiteiten	2021	2022	2023
IVN schoolgidsen	6.505	6.505	6.505
Uitvoeren Kalender duurzame dagen	1.000	5.000	5.000
Duurzaam doe-boekje		15.000	
Digitale wereld ontwikkelen	x		
Watereducatie Drechtsteden	2.000	2.000	2.000
Thema activiteit		4.000	4.000
Samenwerken NME partners	2.000	2.000	2.000
Duurzame techniek les NEC Hooge Nesse		7.000	5.000
Aanbrengen NDE informatie Kibboehoeve			3.000
Natuurlessen		2.000	2.000
RREW		x	
Totaal	11.505 (waarvan 11.505 gedekt)	43.505 (waarvan 11.505 gedekt)	29.505 (waarvan 11.505 gedekt)

7. Financiën

Een groot gedeelte van de landelijke duurzaamheidsambities moeten worden uitgevoerd door gemeenten. Zo hebben we als gemeente de regie over de energietransitie, zijn we verantwoordelijk voor het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimtes en staan we aan de lat voor het creëren van een circulaire economie waarin afval niet meer bestaat. Nog niet alle randvoorwaarden zijn op orde om goed aan te slag te kunnen met de duurzaamheidsambities. We hebben daarom in het programma gekozen voor een realistische aanpak.

Daarnaast hebben we te maken met een transitiedossier. Dit houdt in dat ontwikkelingen zich snel opvolgen en we niet altijd weten welke kansen er ontstaan. Voortdurend zoeken we naar kansen en mogelijkheden om onze duurzaamheidsambities te behalen. Het Innovatiebudget, dat in de onderstaande tabel ziet terugkomen, maar waarover u niet eerder in het programma heeft gelezen, is bedoeld voor ontwikkelingen of activiteiten, die we op dit moment nog niet voorzien en waarmee wordt bijgedragen aan het behalen van de duurzaamheidsambities. Het budget werkt afdelings- en thema overstijgend, waardoor we makkelijk koppelkansen kunnen benutten. Door ruimte te bieden voor nieuwe ontwikkelingen of kansen kunnen we flexibel zijn en snel aanhaken bij ontwikkelingen of een pilot draaien.

De begroting die hieronder wordt weergegeven is nodig om het programma duurzaamheid en de bijbehorende uitvoeringsagenda's te kunnen uitvoeren. Dit alles vraagt ook om extra capaciteit en expertise die we momenteel nog niet hebben in de ambtelijke organisatie. Om deze reden vragen we ook aanvullende financiering om extra capaciteit in te kunnen huren. We zien dat er extra capaciteit nodig is om het gemeentelijk vastgoed te verduurzamen. Ook is er 1 fte nodig voor communicatie in het programma duurzaamheid. Bewustwording is de eerste stap richting meer duurzame keuzes. Doormiddel van communicatie kunnen we de bewustwording vergroten. Daarnaast willen we graag een trainee aannemen om te ondersteunen in de uitvoering van dit programma. We zien dat het steeds lastiger wordt om mensen te vinden die de kennis en expertise hebben op het gebied van duurzaamheid. Door een trainee aan te nemen kunnen we zelf iemand opleiden.

Financiën			
Thema	2021	2022	2023
Klimaatadaptatie	15.000	157.000	84.000
Energietransitie	193.000	255.000	284.000
Circulaire economie	0	16.000	12.000
Communicatie	17.000	7.000	7.000
Educatie	11.505	43.505	29.505
Innovatie & Onderzoek	0	50.000	50.000

Programma duurzaamheid

Inhuur gemeentelijk Vastgoed	0	55.000	55.000
Communicatie medewerker	0	53.000	53.000
Trainee	0	66.000	66.000
Totaal	€ 236.505	€ 702.505	€ 640.505
Beschikbaar Energie budget	€ 330.000	€227.000	€0
Beschikbaar NDE budget	€11.505	€ 11.505	€ 11.505
Totale aanvraag	€0	€464.000	€629.000

